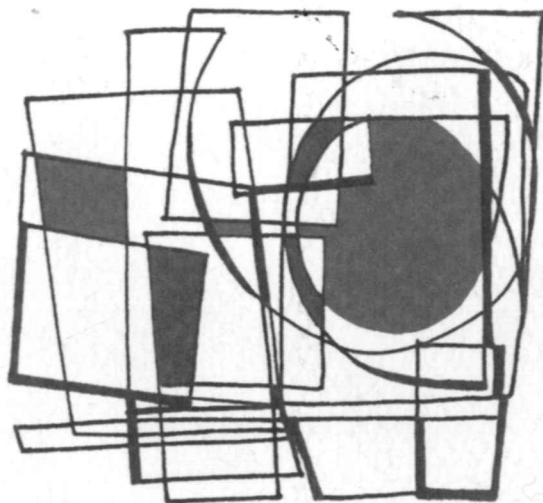

ΓΙΑΝΝΗΣ ΡΙΤΣΟΣ
ΤΕΤΑΡΤΗ
ΔΙΑΣΤΑΣΗ

ΕΙΚΟΣΤΗ ΤΕΤΑΡΤΗ ΕΚΔΟΣΗ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ «ΚΕΔΡΟΣ»

H E L E N H

(Ἀπὸ μακριὰ κιόλας φαινόταν ἡ φθορὰ — ἀσοβάντιστοι τοῖχοι, πεσμένοι· ξεθωριασμένα παραθυρόφυλλα· τὰ κάγκελα τοῦ μπαλκονιοῦ σκουριασμένα. Μιὰ κουρτίνα σάλευε ἔξω ἀπ' τὸ παράθυρο τοῦ πάνω πατώματος, κιτρινωμένη, κουρλιασμένη στὸ κάτω μέρος. Ὅταν πλησίασε, — δισταχτικὸς πάντα, — ἡ ἴδια ἐγκατάλειψη στὸν κῆπο: θρασεμένα φντά, ἄρακώδη φύλλα, ἀκλάδευτα δέντρα· τὰ σπάνια λουλουδία πνιγμένα στὶς τσουκνίδες· τὰ συντριβάνια χωρὶς νερό, μουχλιασμένα· στὰ ὠραῖα ἀγάλματα λειχήνες. Μιὰ σάυρα ἀκνητοῦσε ἀνάμεσα στὸ στήθος μιᾶς νεαρῆς Ἀφροδίτης, ζεσταμένη ἀπ' τὶς τελευταῖες ἀκτίνας τοῦ ἡλιογέρματος. Πόσα χρόνια πρὶν. Ἐἶταν πολὺ νέος τότε — εἰκοσιδύο; εἰκοσιτριῶ; Κ' ἐκείνη; Ποτὲ δὲν μποροῦσες νὰ ξέρεις, — εἶταν τὸσο τὸ φέγγος ποὺ ἀνάδινε, — σὲ τύφλωνε· σὲ διαπεροῦσε· — δὲν ἤξερες πιά τί εἶταν, ἂν εἶταν, ἂν εἴσων. Χτύπησε τὸ κουδούνι τῆς πόρτας. Ἄκουσε ἀπ' ἔξω τὸ κουδούνισμα, πολὺ μοναχικό, μέσα σ' ἓνα γνωστό του χώρο, ἄγνωστα τώρα διαρρηθμισμένο, μὲ ἄγνωστες διακλαδώσεις, σὲ σκοτεινὰ χρώματα. Ἄργοῦσαν ν' ἀνοίξουν. Κάποιος ἔσκυψε ἀπ' τὸ πάνω παράθυρο. Δὲν εἶταν αὐτή. Μιὰ ὑπηρετρία, — πολὺ νέα. Σὰ νὰ γέλασε. Ἐφυνε ἀπ' τὸ παράθυρο. Ἄργοῦσαν πάλι. Ὑστερα βήματα στὴ μέσα σκάλα. Σεκλείδωσαν τὴν πόρτα. Ἀνέβηκε. Μιὰ μυρωδιὰ ἀπὸ σκόνη, σάπιους καρπούς, στεγνὴ σαπουνάδα, οὐρα. Ἀπὸ δῶ. Κρεββατοκάμαρα. Ντουλάπα. Μετάλλινος καθρέφτης. Διὸ σαραβαλιασμένες σκαλιστὲς πολυθρόνες. Τσίγκινο τραπέζι μὲ φλιτζάνια τοῦ καφέ κι ἀποτοσίγαρα. Κ' ἐκείνη; Ὅχι, ὄχι, — δὲν εἶναι δυνατόν. Γριὰ — γριὰ — ἔκατό, διακόσω χρονῶ. Πρὶν ἀπὸ πέντε ἀκόμη χρόνια — Ὅχι, ὄχι. Τὸ σεντόνι τρύπιο. Ἐκεῖ, ἀσάλευτη· καθιστὴ στὸ κρεβάτι· καμπουριασμένη. Μόνο τὰ μάτια τῆς — ἀκόμη πὺ μὲγάλα, αὐταρχικά, διεισδυτικά, ἄδεια).

Ναί, ναί, — ἐγὼ εἶμαι. Κάτσε λίγο. Κανένας πιά δὲν ἔρχεται. Κοντεύω νὰ ξεχάσω τὰ λόγια. Κι οὔτε χρειάζονται. Πλησιάζει· θαρρῶ τὸ καλοκαίρι.

σαλεύουν ἄλλιῶς οἱ κουρτίνες — κάτι θέλουν νὰ ποῦν, — ἀνοησίες. Ἡ μιὰ τους

ἔχει βγεῖ κιόλας ἔξω ἀπ' τὸ παράθυρο, τραβιέται, νὰ σπάσει τοὺς κρίκους,

νὰ φύγει πάνω ἀπ' τὰ δέντρα, — ἴσως κιόλας νὰ ζητάει νὰ τραβήξει ὀλόκληρο τὸ σπίτι κάπου ἄλλοῦ — μὰ τὸ σπίτι ἀντιστέκεται μ' ὄλες τὶς γωνιές του

καὶ μαζί του κ' ἐγὼ, παρ' ὅτι νιώθω, ἐδῶ καὶ μῆνες, ἐλευθερωμένη ἀπ' τοὺς νεκροὺς μου κι ἀπ' τὸν ἴδιο τὸν ἑαυτό μου· κι αὐτὴ μου ἡ ἀντίσταση,

ἀκατανόητη, ἀθέλγητη, ξένη, εἶναι τὸ μόνο δικό μου — ὁ δεσμός μου μὲ τοῦτο τὸ κρεβάτι, μὲ τούτη τὴν κουρτίνα· — εἶναι κι ὁ φόβος μου, σὰ νὰ κρατιέμαι

ολόσωμη απ' αυτό τὸ δαχτυλίδι μὲ τὴ μαύρη πέτρα πὺ φοράω στὸ
δείχτη.

Αὐτὴ τὴν πέτρα περιεργάζομαι τώρα, σὲ ἀπέραντες ὥρες, μέσα στὴ
νύχτα —

μαύρη, χωρὶς ἀνταύγειες — μεγαλώνει, μεγαλώνει, γεμίζει
μαῦρα νερά, — τὰ νερά πλημμυρίζουν, ψηλώνουν· βουλιάζω,
ὄχι στὸν κάτω βυθό, σ' ἕναν ἐπάνω βυθό· ἀπὸ κεῖ πάνω
διακρίνω χαμηλά τὴν κάμαρά μου, ἐμένα, τὴ ντουλάπα, τὶς δοῦλες
νὰ διαπληκτίζονται ἄφωνες· βλέπω τὴ μιὰ ἀνεβασμένη
σ' ἕνα σκαμνὶ νὰ καθαρίζει τὸ τζάμι ἀπ' τὴ φωτογραφία τῆς Λήδας
μὲ ὕφος τραχύ, ἐκδικητικὸ· βλέπω τὸ ξεσκονόπανο ν' ἀφήνει
μιὰν οὐρὰ σκόνῃ ἀπὸ λεπτὲς φυσαλίδες πὺ ἀνεβαίνουν καὶ σπάζουν
μὲ σιωπηλὸ μουρμουρητὸ γύρω στοὺς ἀστραγάλους μου ἢ στὰ γόνατά
μου.

Βλέπω κ' ἐσένα μ' ἕνα πρόσωπο ἐμβρόντητο, ἀμήχανο, τεθλασμένο
ἀπ' τὶς ἀργὲς κινήσεις τοῦ μαύρου νεροῦ, — πότε φαρδαίνει, πότε ἐπι-
μηκύνεται τὸ πρόσωπό σου

μὲ κίτρινες ραβδώσεις. Τὰ μαλλιά σου σαλεύουν πρὸς τὰ πάνω
σὰν ἀνάστροφη μέδουσα. Μὰ ὕστερα λέω: «εἶναι μονάχα μιὰ πέτρα,
μιὰ μικρὴ, πολύτιμη πέτρα». "Ὅλο τὸ μαῦρο συστέλλεται τότε,
στεγνώνει κ' ἐντοπίζεται σ' ἕναν ἐλάχιστο κόμπο, — τὸν νιώθω
ἐδῶ, λίγο πιὸ κάτω ἀπ' τὸ λαρύγγι μου. Καὶ νὰ με πάλι
στὴν κάμαρά μου, στὸ κρεβάτι μου, πλάι στὰ γνωστά μου φιαλίδια
πὺ μὲ κοιτοῦν ἕνα - ἕνα κατανεύοντας· — εἶναι οἱ μόνοι βοηθοὶ μου
στὴν ἀγρύπνια, στὸ φόβο, στὴ θύμηση, στὴ λησμοσύνη, στὸ ἄσθμα.

Ἐσὺ τί κάνεις; Εἶσαι πάντα στὸ στρατό; Νὰ προσέχεις. Μὴ σκοτίζεσαι
τόσο

γιὰ ἡρωϊσμούς, γιὰ ἀξιώματα καὶ δόξες. Τί νὰ τὰ κάνεις; Σοῦ βρίσκεται
ἀκόμα

κείνη ἢ ἀσπίδα ὅπου εἶχες χαραγμένη τὴ μορφή μου; Εἶσουν ἀστεῖος
μὲ τὴν ψηλὴ σου περικεφαλαία καὶ τὴ μεγάλη τῆς οὐρά, — τόσο νέος,
τόσο συνεσταλμένος, σὰ νᾶχες κρυμμένο τὸ ὠραῖο πρόσωπό σου
στὰ πισινὰ πόδια ἐνὸς ἀλόγου κ' ἡ οὐρά του κρεμόταν ὡς κάτω
στὴ γυμνὴ ράχη σου. Μὴ θυμώνεις ξανά. Μεῖνε λιγάκι ἀκόμα.

Πέρασε πιά ὁ καιρὸς τῶν ἀνταγωνισμῶν· στερέψανε οἱ ἐπιθυμίες·

ἴσως μπορούμε τώρα νὰ κοιτάζουμε μαζί τὸ ἴδιο σημεῖο τῆς ματαιότη-
 τητας
 ὅπου, θαρρῶ, πραγματοποιοῦνται οἱ μόνες σωστὲς συναντήσεις — ἔστω
 ἀδιάφορες,
 μὰ πάντα πραϋντικὲς — ἢ νέα κοινότητά μας, ἔρημη, ἡσυχη, ἄδεια,
 χωρὶς μετακινήσεις κι ἀντιθέσεις, — ν' ἀναδεύουμε μόνο τὴ στάχτη στὸ
 τζάκι,
 φτιαχνοντας πότε - πότε μὲ τὴ στάχτη ψηλόλιγνες, ὠραῖες τεφροδόχες,
 ἢ, καθισμένοι κατὰχαμα, νὰ χτυπᾶμε τὸ χῶμα μὲ ἄηχες παλάμες.

Λίγο - λίγο τὰ πράγματα χάσαν τὴ σημασία τους, ἀδειάσαν· ἄλλωστε
 μήπως εἶχαν ποτὲ τους καμμιά σημασία; — χαλαρωμένα, κούφια·
 ἔμεῖς τὰ γεμίζαμε μὲ ἄχυρο ἢ πίτουρο, νὰ πάρουν σχῆμα,
 νὰ πυκνώσουν, νὰ στεριώσουν, νὰ σταθοῦν, — τὰ τραπέζια, οἱ καρέκλες,
 τὰ κρεβάτια πού πάνω τους πλαγιάζαμε, τὰ λόγια· — πάντοτε κούφια
 σὰν τὰ πανένια σακκούλια, σὰν τὶς λινάτσες τῶν ἐμπόρων· —
 ἀπ' ὄξω κιόλας ξεχωρίζεις τὰ προϊόντα πού περιέχουν
 πατάτες ἢ κρεμμύδια, στάρι, καλαμπόκι, μύγδαλα ἢ ἀλεύρι.

Καμμιά φορά, πιάνεται τὸ τσουβάλι σὲ μιὰ πρόκα στὴ σκάλα
 ἢ στὸ γάντζο μιᾶς ἄγκυρας κάτω στὸ λιμάνι, γίνεται μιὰ τρύπα,
 ξεχύνεται τὸ ἀλεύρι — ἓνα ἀνόητο ποτάμι. Τὸ τσουβάλι ἀδειάζει.
 Τὸ ἀλεύρι τὸ μαζεῦουν οἱ φτωχοὶ μὲ τὶς φοῦχτες τους, νὰ φτιάξουν
 τίποτα πίττες ἢ κουργούτι. Τὸ τσουβάλι σωριάζεται. Κάποιοι
 τὸ σηκώνει ἀπ' τὶς δυὸ κάτω γωνιές του· τὸ τινάζει στὸν ἀέρα·
 ἓνα σύννεφο ἄσπρη σκόνη τὸν τυλίγει· ἀσπρίζουν τὰ μαλλιά του·
 ἀσπρίζουν προπάντων τὰ φρύδια του. Οἱ ἄλλοι τὸν κοιτάζουν.
 Τίποτα δὲν καταλαβαίνουν· περιμένουν ν' ἀνοίξει τὸ στόμα, νὰ μιλήσει.
 Αὐτὸς δὲ μιλάει. Διπλώνει τὸ τσουβάλι στὰ τέσσερα· φεύγει
 ἔτσι ἄσπρος, ἀνεξήγητος, ἀμίλητος, σὰ μεταμφιεσμένος
 σὰν ἓνας λάγνος γυμνὸς σκεπασμένος μ' ἓνα σεντόνι,
 ἢ σὰν πανοῦργος νεκρὸς, ἀναστημένος μὲς στὰ σάβανά του.

Καμμιά, λοιπόν, σημασία στὰ γεγονότα ἢ στὰ πράγματα· — τὸ ἴδιο κ' οἱ
 λέξεις, παρ' ὅτι
 μ' αὐτὲς ὀνοματίζουμε ὅπως - ὅπως κεῖνα πού μᾶς λείπουν ἢ ἐκεῖνα
 πού ποτὲ μας δὲν τᾶδαμε — τὰ ἀέρινα, πού λέμε, τὰ αἰώνια· —
 λέξεις ἀθῶες, παραπλανητικὲς, παρηγορητικὲς, διαφορούμενες πάντα
 μὲς στὴν ἐκζητημένη τους ἀκρίβεια· — τί θλιβερὴ ἱστορία,

δίνοντας ὄνομα σὲ μιὰ σκιά, λέγοντάς το τὴ νύχτα στὴν κλίνη
 μὲ τὸ σεντόνι ἀνεβασμένο στὸ λαιμό, κι ἀκούγοντάς το οἱ ἀνόητοι νὰ
 θαρροῦμε

ὅτι κρατᾶμε τὸ σῶμα, μᾶς κρατάει, ὅτι κρατιόμαστε στὸν κόσμο.

Τώρα ξεχνῶ τὰ πιὸ γνωστά μου ὀνόματα ἢ τὰ συγγέω μεταξύ τους —
 Πάρις, Μενέλαος, Ἀχιλλέας, Πρωτέας, Θεοκλύμενος, Τεῦκρος,
 Κάστωρ καὶ Πολυδεύκης — οἱ ἀδελφοί μου, ἠθικολόγοι· αὐτοί, νομίζω,
 ἔγιναν ἄστρα — ἔτσι λένε, — ὁδηγοὶ караβιῶν· — Θησέας, Πειρίθους,
 Ἀνδρομάχη, Κασσάνδρα, Ἀγαμέμνων, — ἦχοι, μόνον ἦχοι
 χωρὶς παράσταση, χωρὶς τὸ εἶδωλό τους γραμμένο σ' ἓνα τζάμι,
 σ' ἓναν μετάλλينو καθρέφτη ἢ στὰ ρηχά, στ' ἀκρογιάλι, ὅπως τότε
 μιὰν ἡσυχὴ μέρα μὲ λιακάδα, μὲ πολλὰ κατάρτια, ὅταν ἡ μάχη
 εἶχε κοπάσει, καὶ τὸ τρίξιμο τῶν βρεγμένων σκοιניῶν στὶς τροχαλίες
 κρατοῦσε τὸν κόσμο ψηλά, σὰν τὸν κόμπο ἑνὸς λυγμοῦ σταματημένου
 μέσα σ' ἓνα κρυστάλλινο λαρύγγι — κ' ἔβλεπες τὸν κόμπο νὰ σπιθίζει,
 νὰ τρέμει

χωρὶς νὰ γίνεται κραυγή, καὶ ξαφνικὰ ὅλο τὸ τοπίο μὲ τὰ καράβια,
 τοὺς ναῦτες καὶ τ' ἀμάξια, βούλιαζε μέσα στὸ φῶς καὶ στὴν ἀνωθυμία.

Ἕνα ἄλλο βούλιαγμα τώρα, πιὸ βαθύ, πιὸ σκοτεινό, — ἀπὸ κεῖ μέσα
 ἀνεβαίνουν κάτι ἦχοι πότε - πότε, — ὅταν χτυποῦσαν τὰ σφυριά στὸ ξύλο
 καρφώνοντας μιὰ νέα τριήρη στὸ μικρὸ ναυπηγεῖο· ὅταν περνοῦσε
 ἓνα μεγάλο τέθριππο στὸν πέτρινο δρόμο, συνεχίζοντας τοὺς χτύπους
 ἀπ' τὸ ρολοὶ τῆς Μητρόπολης σὲ ἄλλη διάρκεια, σάμπως οἱ ὄρες
 νᾶταν πολὺ πιὸ πολλὲς ἀπὸ δώδεκα καὶ σάμπως τὰ ἄλογα
 νὰ γύριζαν μὲς στὸ ρολοὶ ὥσπου κουράζονταν· ἢ, κάποια νύχτα,
 πού τραγουδοῦσαν κάτω ἀπ' τὰ παράθυρά μου δυὸ ὁμορφοὶ νέοι
 ἓνα τραγούδι γιὰ μένα, χωρὶς λόγια· — ὁ ἓνας εἶταν μονόφθαλμος· ὁ ἄλλος
 φοροῦσε μιὰ μεγάλη πόρπη στὴ ζώνη του — γυάλιζε στὸ φεγγάρι.

Οἱ λέξεις τώρα δὲ μοῦρχονται ἀπὸ μόνες τους· — τίς ψάχνω, σὰ νὰ μετα-
 φράζω

ἀπὸ μιὰ γλώσσα πού δὲν ξέρω, — ὥστόσο μεταφράζω. Ἀνάμεσα στὶς
 λέξεις,

ἢ καὶ μέσα στὶς λέξεις, μένουν τρύπες βαθειές· κοιτάω μὲς ἀπ' αὐτὲς τίς
 τρύπες

σὰ νὰ κοιτάω μὲς ἀπ' τοὺς ρόζους πού ἔχουν πέσει ἀπ' τὰ σανίδια μιᾶς
 πόρτας

κατάκλειστης, καρφωμένης ἐδῶ καὶ αἰῶνες. Τίποτα δὲ βλέπω.

“Ὅχι πιά λέξεις καὶ ὀνόματα· κάτι ἤχους μονάχα ξεχωρίζω — ἓνα ἀση-
μένιο κηροπήγιο

ἢ ἓνα κρυστάλλινο ἀνθογαλί ἤχει ἀπὸ μόνο του καὶ ξαφνικά σωπαίνει
κάνοντας πῶς δὲν ξέρει τίποτα, πῶς δὲν κουδούνισε αὐτό, πῶς κανένας
δὲν τῶχε ἀγγίξει, πῶς κανένας δὲν πέρασε πλάϊ του. “Ἐνα φόρεμα
σωριάζεται μαλακὰ ἀπ’ τὴν καρέκλα στὸ πάτωμα, μεταθέτοντας
τὴν προσοχὴ ἀπ’ τὸν προηγούμενο ἤχο στὴν ἀπλότητα τοῦ τίποτα.

‘Ὡστόσο

ἡ ἰδέα μιᾶς σιωπηλῆς συνωμοσίας, παρ’ ὅτι διαλυμένη στὸν ἀέρα,
ἐπιπλέει πυκνωμένη σ’ ἓνα ἐπίπεδο πιὸ πάνω, σχεδὸν σταθμητή,
τόσο πού αἰσθάνεσαι τὸ χάραγμα τῶν ρυτίδων νὰ βαθαίνει πλάϊ στὰ χεῖλη
σου

ἀπ’ αὐτὴν ἀκριβῶς τὴν παρουσία ἑνὸς παρείσακτου πού παίρνει τὴ θέση
σου

μεταβάλλοντας ἐσένα σὲ παρείσακτο, ἐδῶ στὸ κρεβάτι σου, στὴν κά-
μαρά σου.

“ὦ, αὐτὴ ἡ ξενητεία μας μέσα στὰ ἴδια μας τὰ ροῦχα πού παλιώνουν,
μὲς στὸ ἴδιο μας τὸ δῆμα πού ζαρώνει· ἐνῶ τὰ δάχτυλά μας
δὲν μποροῦν πιά νὰ σφίξουν, νὰ κρατήσουν τριγύρω στὸ κορμί μας
οὔτε κὰν τὴν κουβέρτα, πού ἀνυψώνεται μόνη, διαλύεται, φεύγει, ἀφή-
νοντάς μας

ἀκάλυπτους μπροστὰ στὸ κενό. Καὶ τότε ἡ κιθάρα, κρεμασμένη στὸν
τοιχο,

ξεχασμένη ἀπὸ χρόνια, μὲ χορδὲς σκουριασμένες, ἀρχίζει νὰ τρέμει
ἔτσι πού τρέμει τὸ σαγόνι μιᾶς γριάς ἀπ’ τὸ κρύο ἢ ἀπ’ τὸ φόβο, καὶ
πρέπει

νὰ βάλεις πάνω στὶς χορδὲς τὴν παλάμη σου, νὰ σταματήσεις
τὸ μεταδοτικὸ τους ρίγος. Μὰ δὲ βρίσκεις τὸ χέρι σου, δὲν ἔχεις χέρι,
κι ἀκοῦς μὲς στὸ στομάχι σου πῶς εἶναι τὸ δικό σου σαγόνι πού τρέμει.

Σὲ τοῦτο τὸ σπῆτι ὁ ἀγέρας ἔχει γίνεῖ βαρὺς κι ἀνεξήγητος, ἴσως
ἀπὸ τὴ φυσικότητα τῆς παρουσίας τῶν νεκρῶν. Μιὰ κασέλα
ἀνοίγει μόνη της, βγαίνουν παλιὰ φορέματα, θροῖζουν, στήνονται ὀρθια,
σεργιανοῦν σιγανά· δυὸ χρυσὰ κρόσια μένουν στὸ χαλί· ἓνα παραπέτασμα
παραμερίζει· — δὲ φαίνεται κανεὶς — κι ὅμως εἶναι· ἓνα τσιγάρο
καίγεται μόνο του μὲς στὸ σταχτοδοχεῖο μὲ μικρὲς διακοπές· — ἐκεῖνος

πού τῷχει ἀφήσει ἐκεῖ, βρίσκεται στ' ἄλλο σωματίο, σὰν κάπως ἀδέξιος, μὲ τὴν πλάτη γυρισμένη, κοιτώντας στὸν τοῖχο, πιθανὸν μιὰν ἀράχνη ἢ μιὰ κηλίδα ὑγρασίας, — ἔτσι, πρὸς τὸν τοῖχο, γιὰ νὰ μὴν ξεχωρίζει τὸ σκοτεινὸ βαθούλωμα κάτω ἀπὸ τὰ προτεταμένα ζυγωματικά του.

Οἱ νεκροὶ πιά δὲ μᾶς πονοῦν, — κ' εἶναι παράξενο — δὲν εἶναι; — ὄχι γιὰ κείνους τόσο, ὅσο γιὰ μᾶς, — αὐτὴ ἢ οὐδέτερη οἰκειότητά τους μ' ἓναν χῶρο πού τοὺς ἔχει ἀρνηθεῖ καὶ πού αὐτοὶ δὲ συνεισφέρουν στὰ ἔξοδα τῆς συντήρησής του εἴτε στὴν ἔγνοια τῆς φθορᾶς του, αὐτοὶ, συντελεσμένοι κι ἀμετάβλητοι, μόνον σὰν κάπως πιὸ μεγάλοι.

Αὐτό 'ναι κάποτε πού μᾶς ξενίζει — ἢ ὑπερτροφία τοῦ ἀμετάβλητου κ' ἢ σιωπηλὴ τους αὐτάρκεια — ὄχι ἀγέρωχη, διόλου· δὲν πασχίζουν νὰ σοῦ ἐπιβάλλουν τὴν ἀνάμνησή τους, νὰ σοῦ εἶναι ἀρεστοί. Οἱ γυναῖκες ἀφήνουν χαλαρὴ τὴν κοιλιά τους, πεσμένες τὶς κάλτσες τους· παίρνουν ἀπ' τ' ἀσημένιο κουτὶ τὶς καρφίτσες· τὶς καρφώνουν μία - μία σὲ δυὸ κανονικὲς παρατάξεις στὸ βελουδο τοῦ καναπέ· μετά, τὶς μαζεύουν καὶ ξαναρχίζουν πάλι μὲ τὴν ἴδια εὐγενικὴ προσοχή. Κάποιοι πανύψηλοι ἔρχεται ἀπ' τὸ διάδρομο· — τὸ μέτωπό του χτυπάει πάνω στὴν πόρτα· αὐτὸς δὲν κάνει κανένα μορφασμὸ — κι οὔτε ἀκούστηκε χτύπος, καθόλου.

Ναί, τόσο ἀνόητοι κι αὐτοὶ σὰν κ' ἐμᾶς· μονάχα πιὸ ἥσυχοι. "Ενας ἄλλος σηκώνει τὸ χέρι του ἐπίσημα, σὰ νᾶναι νὰ εὐλογῆσει κάποιον, κόβει ἓνα κρύσταλλο ἀπ' τὸν πολυέλαιο, τὸ φέρνει στὸ στόμα του ἀπλά, σὰ γυάλινο καρπὸ, — θαρρεῖς θὰ τὸ μασήσει, θὰ βάλει σὲ κίνηση πάλι

μιὰ λειτουργία ἀνθρώπινη· — ὄχι· τὸ κρατᾷ ἀνάμεσα στὰ δόντια ἔτσι νὰ λάμπει τὸ κρύσταλλο μὲ μάταιες λάμψεις. Μιὰ γυναίκα παίρνει ἀπ' τὸ στρογγυλὸ λευκὸ βαζάκι τὴν κρέμα τοῦ προσώπου μὲ ἔμπειρη κίνηση τῶν δύο δακτύλων της, καὶ γράφει στὸ τζάμι τοῦ παράθυρου δυὸ παχιὰ κεφαλαῖα — κάτι σὰν Ε καὶ Θ· — ὁ ἥλιος ζεσταίνει τὸ τζάμι, ἡ κρέμα λιώνει, στάζει στὸν τοῖχο — κι αὐτὸ δὲ θέλει νὰ σημαίνει τίποτα — δυὸ λιπαρά, σύντομα αὐλάκια.

Δὲν ξέρω γιατί μένουν δῶ μέσα οἱ νεκροί, χωρὶς τὴ συμπάθεια κανενός· δὲν ξέρω τί θέλουν καὶ τριγυροῦν στὶς κάμαρες μὲ τὰ καλά τους ροῦχα, τὰ καλά τους παπούτσια

βερνικωμένα, ἀρυτίδωτα, κι ἀθόρυβα ὥστόσο σὰ νὰ μὴν πατᾶνε κάτω. Πιάνουν τὸν τόπο, ξαπλώνουν ὅπου τύχει, στὶς δυὸ κουνιστὲς πολυθρόνες, χάμου στὸ πάτωμα ἢ μέσα στὸ λουτρό· ξεχνοῦν τὴ βρῦση νὰ στάζει· ξεχνοῦν τὰ μοσχοσάπουνα νὰ λιώνουν στὸ νερό. Οἱ ὑπηρέτριες, καθὼς περνοῦν ἀνάμεσά τους, σκουπίζοντας μὲ τὴ μεγάλη σκούπα, δὲν τοὺς ἀντιλαμβάνονται. Μονάχα. κάποτε, τὸ γέλιο μιᾶς δούλας μοιάζει σὰν κάπως στενεμένο — δὲν πετάει ψηλά, δὲν φεύγει ἀπ' τὸ παράθυρο, ὅμοιο πουλὶ δεμένο ἀπ' τὸ πόδι μὲ σπάγγο, ποὺ κάποιος τὸ τραβάει πρὸς τὰ κάτω.

Καί, τότε, οἱ δοῦλες ὀργίζονται ἀνεξήγητα μαζί μου, πετᾶνε τὴ σκούπα ἐδῶ, καταμεσὶς στὴν κάμαρά μου, μπαίνουν στὴν κουζίνα· — τὶς ἀκούω νὰ ψήνουν σὲ μεγάλα μπρίκια καφέ, νὰ χύνουν τὴ ζάχαρη χάμου — ἢ ζάχαρη τρίζει κάτω ἀπ' τὰ παπούτσια τους· ἢ μυρωδιὰ τοῦ καφέ περνάει ἀπ' τὸ διάδρομο, πλημμυρίζει τὸ σπίτι, κοιτιέται στὸν καθρέφτη σὰν ἓνα πρόσωπο κουτό, μελαχροινό, ἀναιδές, μὲ ἀχτένιστα τσουλούφια, μὲ δυὸ ψεύτικα γαλάζια σκουλαρίκια φουσαίει στὸν καθρέφτη τὸ χνώτο

της,

θαμπώνει τὸ γυαλί. Νιώθω τὴ γλώσσα μου νὰ ψάχνει μὲς στὸ στόμα μου· νιώθω πὼς ἔχω ἀκόμη σάλιο. «Ἐναν καφέ κ' ἐμένα», φωνάζω στὶς δοῦλες·

«ἔναν καφέ», (μόνο καφέ ζητῶ· δὲ θέλω τίποτ' ἄλλο). Ἐκεῖνες κάνουν πὼς δὲν ἀκοῦν. Ξαναφωνάζω πάλι καὶ πάλι χωρὶς πίκρα ἢ ὀργή. Δὲν ἀπαντοῦν. Τὶς ἀκούω νὰ ρουφοῦν τὸν καφέ τους ἀπ' τὰ δικά μου πορσελάνινα φλιτζάνια μὲ τὸ χρυσὸ περιστόμιο καὶ τὰ λεπτά, μενεξεδένια ἀνθάκια. Σωπαίνω καὶ κοιτάζω κείνη τὴ σκούπα ριγμένη στὸ πάτωμα σὰν τὸ ἄκαμπτο πτώμα ἐκείνου τοῦ ψηλοῦ, λιγνοῦ μοναβόπουλου, ποῦ, ἐδῶ καὶ χρόνια, μοῦδειχνε ἀνάμεσα στὰ κάγκελα τοῦ κήπου τὸ μεγάλο φαλλό του.

Ὡ, ναί, γελάω καμμιά φορά, κι ἀκούω τὸ γέλιο μου βραχνὸ ν' ἀνεβαίνει ὄχι ἀπ' τὸ στῆθος πιά, πολὺ πιὸ κάτω, ἀπ' τὰ πόδια· πιὸ κάτω, μὲς ἀπ' τὴ γῆς. Καὶ γελάω. Πὼς εἶταν δίχως νόημα ὅλα, δίχως σκοπὸ καὶ διάρκεια καὶ οὐσία — πλοῦτη, πόλεμοι, δόξες καὶ φθόνοι, κοσμῆματα καὶ ἡ ἴδια ἡ ὁμορφιά μου.

Τὶ ἀνόητοι θρύλοι,

κύκνοι καὶ Τροῖες καὶ ἔρωτες κι ἀνδραγαθίες.

Συνάντησα πάλι

σὲ πένθιμα, νυχτερινὰ συμπόσια τοὺς παλιούς ἐραστὲς μου, μὲ ἄσπρα
 γένεια,
 μὲ ἄσπρα μαλλιά, μὲ κοιλιὲς ὀγκωμένες, σὰ νᾶταν
 ἔγκυοι κιόλας ἀπ' τὸ θάνατό τους, νὰ καταβροχθίζουν μὲ μιὰ ξένη βου-
 λιμα
 τὰ ψημένα τραγιά, χωρὶς νὰ κοιτάζουν τὴ σπάλα — τί νὰ κοιτάζουν; —
 μιὰ ἐπίπεδη σκιά τὴ γέμιζε ὅλη μὲ ἐλάχιστες ἄσπρες κηλίδες.

Ἐγώ, ὅπως ξέρεις, διατηροῦσα ἀκόμη τὴν παλιὰ ὀμορφά μου
 σὰν ἀπὸ θαῦμα (ἀλλὰ καὶ μὲ βαφές, μὲ βότανα καὶ μὲ πομάδες,
 χυμοὺς λεμονιῶν κι ἀγγουρόνερο). Τρόμαζα μόνο νὰ βλέπω στὴ μορφὴ
 τους
 τὸ πέρασμα καὶ τῶν δικῶν μου χρόνων. Ἐσφιγγα τότε τοὺς μυῶνες τῆς
 κοιλιᾶς μου,
 ἔσφιγγα μ' ἓνα ψεύτικο χαμόγελο τὰ μάγουλά μου, σάμπως
 νὰ στέρειωνα μ' ἓνα φτενὸ δοκάρι δυὸ ἐτοιμόρροπους τοίχους.

Ἔτσι περικλειστη, σφιγμένη, τεντωμένη — τί κούραση, θεέ μου, —
 κάθε στιγμή σφιγμένη (καὶ στὸν ὕπνο ἀκόμη) σὰν μέσα
 σὲ μιὰ παγερὴ πανοπλία ἢ σ' ἓναν ξύλινο ὀλόσωμο κορσέ, σὰν μέσα
 σ' ἓναν δικό μου Δούρειο Ἴππο, ἀπατηλό, στενὸ, ξέροντας κιόλας
 τὸ ἄσκοπο τῆς ἀπάτης καὶ τῆς αὐταπάτης, τὸ ἄσκοπο τῆς φήμης,
 τὸ ἄσκοπο καὶ τὸ πρόσκαιρο τῆς κάθε νίκης.

Πρὶν ἀπὸ λίγους μῆνες,
 μὲ τὸ χαμὸ τοῦ ἀντρός μου, (μῆνες τάχα ἢ χρόνια;) παράτησα γιὰ πάντα
 τὸν Δούρειο Ἴππο μου, κάτω στὸ σταῦλο, μαζί μὲ τὰ γέρικα ἄλογά του,
 νὰ σεργιανᾶνε μέσα του οἱ ἀράχνες κ' οἱ σκορπιοί. Δὲ βᾶφω πιά τὰ μαλ-
 λιά μου.

Μεγάλες κρεατοελιὲς φυτρώσανε στὸ πρόσωπό μου. Χοντρές τρίχες
 μοῦ ζώσανε τὸ στόμα — τίς πιάνω· δὲν κοιτιέμαι στὸν καθρέφτη —
 ἄγριες τρίχες, μακριές, — σὰν κάποιος ἄλλος νὰ θρονιαστικε ἐντός μου,
 ἓνας ἀδιάντροπος, κακόβουλος ἄντρας, καὶ τὰ δικά του γένεια
 βγαίνουν ἀπ' τὸ δικό μου δέρμα. Τὸν ἀφήνω· — τί νὰ κάνω; —
 φοβᾶμαι μήπως ἂν τὸν ἐδιωχνα, θᾶσερνε πίσω του καὶ μένα.

Μὴ φύγεις. Μεῖνε λίγο ἀκόμα. Ἐχω τόσον καιρὸ νὰ μιλήσω.
 Κανεὶς δὲν ἔρχεται πιά νὰ μὲ δεῖ. Βιαστῆκαν ὄλοι νὰ φύγουν.

Τόδα στὰ μάτια τους — βιαζόνταν ὅλοι νὰ πεθάνω. Δὲν κυλάει ὁ χρόνος. Οἱ δοῦλες μὲ μισοῦν. Ἀκούω τὶς νύχτες νὰ μοῦ ἀνοίγουν τὰ συρτάρια, νὰ παίρνουν τὶς δαντέλες, τὰ κοσμήματα, τὰ χρυσὰ τάλαντα. — ποῖός

ξέρει

ἂν θὰ μ' ἀφῆσαν κάνα φόρεμα τῆς προκοπῆς γιὰ μιὰ ὥρα ἀνάγκης καὶ κάνα ζευγάρι παπούτσι. Τὰ κλειδιά μοῦ τὰ πῆραν κ' ἐκεῖνα κάτω ἀπ' τὸ μαξιλάρι μου. — δὲ σάλεψα διόλου. ἔκανα πὼς κοιμόμουν — ἔτσι κι ἄλλιῶς μιὰ μέρα θὰ τὰ παίρναν. — ἄς μὴν ξέρουν τουλάχιστο πὼς ξέρω.

Τί θὰ γινόμεν ἂν δὲν εἶχα κι αὐτές; («Ὑπομονή, ὑπομονή», λέω. «Ὑπομονή», — κ' εἶναι κι αὐτὸ σὰν μιὰ ἐλάχιστη νίκη, τὴν ὥρα ποὺ αὐτές διαβάζουν τὶς παλιές ἐπιστολές τῶν θαυμαστῶν μου ἢ τὰ ποιήματα ποὺ μοῦχαν ἀφιερῶσει μεγάλοι ποιητές. — τὰ διαβάζουν μὲ ἠλίθιο στόμφο καὶ μὲ λάθη πολλὰ στὴν προφορά, στοὺς τονισμούς, στὸ μέτρο

καὶ στὸ συλλαβισμό. — δὲν τὶς διορθώνω. Κάνω πὼς δὲν τὶς ἀκούω. Ἄλ-
λοτε πάλι

σχεδιάζω μὲ τὸ μαῦρο κραγιὸν τῶν φρυδιῶν μου μεγάλα μουστάκια στὰ ἀγάλματά μου, ἢ τοὺς φοροῦν στὸ κεφάλι ἓνα παμπάλαιο κράνος ἢ τὸ δοχεῖο τῆς νυκτός. Τὶς κοιτάζω γαλήνια. Αὐτὲς θυμώνουν.

Μιὰ μέρα, ποὺ ἔνιωσα κάπως καλύτερα, τὶς παρακάλεσα πάλι νὰ μοῦ βάψουν τὸ πρόσωπο. Μοῦ τῶβαψαν. Ζήτησα ἓναν καθρέφτη. Τόχαν βαμμένο πράσινο, μὲ μαῦρο στόμα. «Εὐχαριστῶ», τοὺς εἶπα, σὰ νὰ μὴν εἶδα τίποτα παράδοξο. Ἐκεῖνες γελοῦσαν. Ἡ μιὰ τους γδύθηκε δλότελα μπροστά μου, ντύθηκε τὰ χρυσὰ μου πέπλα, κ' ἔτσι γυμνόποδη μὲ τὰ χοντρά της πόδια, ἄρχισε νὰ χορεύει, πήδησε πάνω στὸ τραπέζι — ξέφρενη: χόρευε, χόρευε, ὑποκλίνονταν μιμούμενη τάχα τὶς παλιές μου κινήσεις. Ψηλά, στὸ μηρό της εἶχε μιὰ δαγκωνιά ἀπὸ δυνατά, κανονικά, ἀντρίκεια δόντια.

Ἐγὼ τὶς κοιτάζα σὰ νᾶμουν στὸ θέατρο. — καθόλου ταπείνωση ἢ θλίψη οὔτε ἀγανάκτηση — πρὸς τί; — Μονάχα ἐπαναλάβαινα βαθιὰ μου: «μιὰ μέρα θὰ πεθάνουμε», ἢ μᾶλλον: «μιὰ μέρα θὰ πεθάνετε»· κι αὐτὸ εἶταν μιὰ βέβαιη ἐκδίκηση καὶ φόβος καὶ παρηγοριά. Κοιτοῦσα κατὰματα τὸ κάθε τί, μὲ μιὰ ἀπερίγραπτη, ἀπαθῆ καθαρότητα, σάμπως νᾶταν τὰ μάτια μου ἀνεξάρτητα ἀπὸ μένα· κοιτοῦσα τὰ μάτια μου τὰ ἴδια

νά στέκουν ένα μέτρο μακριά απ' τὸ πρόσωπό μου, σὰν τὰ τζάμια
 ἑνὸς ἀπόμακρου παράθυρου, πού πίσωθὲ τους κάποιος ἄλλος
 κάθεται καὶ παρατηρεῖ ὅ,τι γίνεται σ' ἕναν ἄγνωστο δρόμο
 μὲ κλειστὰ καφενεῖα, φωτογραφεῖα, ἀρωματοπωλεῖα,
 κ' εἶχα τὴν αἴσθηση πὼς ἕνα ὠραῖο κρυστάλλινο φιαλίδιο
 ἔσπασε, καὶ τὸ μύρο χύθηκε στὴ σκονισμένη προθήκη. "Ὅσοι περνοῦσαν
 κοντοστεκόνταν ἀόριστα, ὁσμίζονταν τὸν ἀέρα, κάτι ἀγαθὸ θυμοῦνταν
 κ' ὕστερα χάνονταν πίσω απ' τὴς πιπεριεὲς ἢ στὸ βάθος τοῦ δρόμου.

Στιγμές - στιγμές, τὸ ἄρωμα αὐτὸ τὸ νιώθω ἀκόμη — δηλαδή τὸ θυ-
 μᾶμαι·

παράξενο δὲν εἶναι; — αὐτὰ πού λέμε συνήθως μεγάλα, διαλύονται,
 σβήνουν —

ὁ φόνος τοῦ Ἀγαμέμνονα, ἡ σφαγὴ τῆς Κλυταιμνήστρας (μοῦχαν στείλει
 απ' τὴς Μυκῆνες ἕνα ὠραῖο τῆς περιδέραιο, φτιαγμένο
 ἀπὸ μικρὲς, χρυσὲς προσωπίδες, ἐνωμένες μὲ κρίκους
 στὸ πάνω μέρος τῶν αὐτιῶν τους — δὲν τὸ φόρεσα διόλου). Ξεχνιοῦνται·
 κάτι ἄλλα μένουν, ἐπουσιώδη, ἀσήμαντα· — θυμᾶμαι πού εἶδα μιὰ μέρα
 ἕνα πουλὶ καθισμένο στὴ ράχη ἑνὸς ἀλόγου· κι αὐτὸ τὸ ἀνεξήγητο
 σὰ νὰ ἐξηγοῦσε (ἰδιαίτερα σὲ μένα) κάποιον μυστήριο.

Θυμᾶμαι ἀκόμα, παιδί, στὴς ὄχθες τοῦ Εὐρώτα, πλάι στὴς ζεστὲς πικρο-
 δάφνες,

τὸν ἦχο ἀπὸνα δέντρο πού ξεφλουδιζόταν μόνο του· οἱ φλοῦδες
 πέφτανε μαλακὰ μὲς στὸ νερό, πλέαν σὰν τριήρεις, ξεμακραῖναν,
 κ' ἐγὼ περίμενα, σῶνει καὶ καλά, μιὰ μαύρη πεταλούδα μὲ πορτοκαλιᾶς
 ραβδώσεις

νά κάτσει σὲ μιὰ φλούδα, ἀπορημένη πού, ἐνῶ μένει ἀκίνητη, κινεῖται,
 κι αὐτὸ μὲ διασκέδαζε πού οἱ πεταλοῦδες, ἂν καὶ ἔμπειρες τοῦ ἀέρα,
 δὲν ἔχουν ἰδέα ἀπὸ ταξίδια στὸ νερὸ κι ἀπὸ κωπηλασίες. Καὶ ἦρθε.

Εἶναι κάτι παράξενες στιγμές, μοναχικὲς, σχεδὸν ἀστεῖες. "Ἐνας ἄνθρω-
 πος

περπατᾶει μεσημεριάτικα φορώντας στὸ κεφάλι του μιὰ καλαθούνα· τὸ
 καλάθι

τοῦ κρύβει ὀλάκερο τὸ πρόσωπο σὰ νᾶναι ἀκέφαλος ἢ μεταμφιεσμένος
 μ' ἕνα τεράστιο ἀόμματο, πολυόμματο κεφάλι. "Ἐνας ἄλλος,
 καθὼς σεργιανᾶει ρεμβαστικὰ στὸ σούρουπο, σκοντάφτει κάπου, βλα-
 στημάει,

γυρίζει πίσω, ψάχνει — μιὰ ἐλάχιστη πέτρα· τὴ σηκώνει· τὴν ἀσπάζε-
ται· τότε
θυμᾶται νὰ κοιτάξει ὀλόγυρά του· ἀπομακρύνεται ἔνοχα. Μιὰ γυναίκα
χώνει τὸ χέρι στὴν τσέπη της· δὲ βρίσκει τίποτα· βγάζει τὸ χέρι της,
τὸ ὑψώνει, τὸ παρατηρεῖ προσεχτικά, σὰ χλωτισμένο ἀπὸ τὴν πούδρα
τοῦ ἄδειου.

“Ἐνα γκαρσόνι ἔχει σφαλῆσει μὲς στὴ φούχτα του μιὰ μύγα — δὲν τὴν
πιέζει·

ἕνας πελάτης τὸν φωνάζει· ξεχάστηκε· ξεσφίγγει τὴ φούχτα του· ἡ μύγα
πετάει ψηλά, κάθεται στὸ ποτήρι. “Ἐνα χαρτί κυλάει στὸ δρόμο
δισταχτικά, μὲ πολλές παύσεις, χωρὶς νὰ ἐπισύρει
τὴν προσοχὴ κανενός, — κι αὐτὸ τοῦ ἀρέσει. Μὰ πάλι, κάθε τόσο,
ἀφήνει ἕνα τρίξιμο ἰδιαίτερο, πού τὸ διαψεύδει· σὰ νὰ γυρεῖ τῶρα
κάποιον ἀδέκαστο μάρτυρα γιὰ τὴ σεμνή, μυστικὴ του πορεία. Κι ὅλα
τοῦτα

ἔχουν μιὰν ἔρημη, ἀνεξήγητη ὁμορφιά κ’ ἕνα βαθύτατο πόνο
ἀπὸ δικές μας, ξένες κι ἄγνωστες, χειρονομίες — δὲν ἔχουν;

Τὰ ἄλλα, σὰ νὰ μὴν εἶταν τίποτα — χάθηκαν. “Ἄργος, Ἀθήνα, Σπάρτη,
Κόρινθος, Θήβα, Σικυών, — σκιές ὀνομάτων· τὰ μιλάω· ἤχοῦν σὰν βου-
λιαγμένα

μὲς στὸ ἀσυντέλεστο. Κάποιο χαμένο εὐγενικὸ σκυλὶ στέκει
μπροστὰ στὴν προθήκη ἑνὸς φτηνοῦ γαλατάδικου. Μιὰ νέα περαστικὴ
τὸ κοιτάζει·

αὐτὸ δὲν ἀποκρίνεται· ἡ σκιά του ἀπλώνεται στὸ πεζοδρόμιο μεγάλη.
Δὲν ἔμαθα ποτέ μου τὸ γιατί. Κι οὔτε ὑπάρχει θαρρῶ. Μένει μονάχα
αὐτὴ ἡ ἐξευτελιστικὴ, ἐξαναγκασμένη (ἀπὸ ποιόν;) ἐπιδοκιμασία
καθὼς γνέφουμε «ναὶ» μὲ τὸ κεφάλι, σὰ νὰ χαιρετοῦμε κάποιον
μὲ ἀπίστευτη δουλοφροσύνη, ἐνῶ κανεὶς δὲν περνάει, κανεὶς δὲν εἶναι.

Θαρρῶ πῶς κάποιος ἄλλος μοῦ ἀφηγήθηκε, μὲ ὀλότελα ἄχρωμη φωνή,
ἕνα βράδι,

τὰ περιστατικά τῆς ζωῆς μου· κ’ ἐγὼ νύσταζα· μέσα μου εὐχόμουν
νὰ σταματήσει ἐπιτέλους· νὰ μπορέσω νὰ κλείσω τὰ μάτια,
νὰ κοιμηθῶ. Κι ὅσο μιλοῦσε, γιὰ νὰ κάνω κάτι, ν’ ἀντιστέκομαι στὸν
ὑπνο,
μετροῦσα ἕνα - ἕνα τὰ κρόσια ἀπ’ τὸ σάλι μου, ρυθμίζοντας τὸ μέτρημα

πάνω σ' ένα κουτό, παιδιάστικο τραγούδι τῆς τυφλόμυγας, ὡσότου
 νὰ χάσει κάθε νόημα ἀπ' τὴν ἐπανάληψη. Μὰ ὁ ἦχος διατηρεῖται —
 θόρυβοι, γδοῦποι, συρσίματα, — τὸ βουητὸ τῆς σιωπῆς, ἓνα παράταιρο
 κλάμα,
 κάποιος ξύνει τὸν τοῖχο μὲ τὰ νύχια του, κάποιον ψαλίδι πέφτει στὰ σανί-
 δια,
 κάποιος βήχει· — ἡ παλάμη στὸ στόμα του, μὴ καὶ ξυπνήσει ἓναν ἄλλον
 ποὺ κοιμᾶται μαζί του — ἴσως τὸ θάνατό του· — σταματᾷ· ὕστερα
 πάλι
 ἐκεῖνο τὸ σπειροειδὲς βουητὸ ἀπὸνα ἄδειο πηγᾶδι, κλεισμένο.

Τις νύχτες ἀκούω ποὺ μεταφέρουν οἱ δοῦλες τὰ μεγάλα ἐπιπλά μου·
 τὰ κατεβάζουν ἀπ' τὴ σκάλα, — ἓνας καθρέφτης, κρατημένος σὰ φορεῖο,
 δείχνει τὰ φαγωμένα γύψινα στολίδια ἀπ' τὸ ταβάνι· ἓνα τζάμι
 χτυπάει στὰ κάγκελα — δὲν ἔσπασε· τὸ παλιὸ πανωφόρι στὴν κρεμά-
 στρα
 σηκώνει μιὰ στιγμή τὰ ἀδειανὰ χέρια του, τὰ ξαναχώνει στὶς τσέπες·
 οἱ μικρὲς ρόδες ἀπ' τὰ πόδια τῶν καναπέδων τρίζουν στὸ πάτωμα. Νι-
 ώθω
 ἐδῶ στὸν ἀγκώνα μου τὸ γδάρσιμο τοῦ τοίχου ἀπ' τὴ γωνιὰ τῆς ντου-
 λάπας
 ἢ ἀπ' τὴ γωνιὰ τοῦ μεγάλου σκαλιστοῦ τραπεζιοῦ. Τί θὰ τὰ κάνουν;
 «Γειά σας», λέω
 σχεδὸν μηχανικά, σὰ ν' ἀποχαιρετῶ ἓναν ἐπισκέπτη, ξένο πάντα. Μο-
 νάχα
 ἐκείνη ἡ ἀόριστη βοή ποὺ ἀργοπορεῖ στὸ διάδρομο σὰν ἀπ' τὸ κέρασ
 ξεπεσμένων ἀρχόντων κυνηγῶν, μὲς στὸ ἀπόβροχο, σ' ἓνα καμένο δά-
 σος.

Ἀλήθεια, πόσα πράγματα ἄχρηστα, μὲ πόση ἀπληστία συναγμένα· —
 φράζαν τὸ χῶρο — δὲν μπορούσαμε νὰ σαλέψουμε· τὰ γόνατά μας
 χτυποῦσαν σὲ ξύλινα, πέτρινα, μετάλλινα γόνατα. Ὡ, βέβαια, θὰ πρέπει
 πολὺ νὰ γεράσουμε, πολὺ, ὥσπου νὰ γίνουμε δίκαιοι, νὰ φτάσουμε ἐκείνη
 τὴν ἡμερὴ ἀμεροληψία, τὴ γλυκεῖα ἀνιδιοτέλεια στὶς συγκρίσεις, στὶς
 κρίσεις,
 ὅταν δικό μας πιά μερτικό δὲν ὑπάρχει σὲ τίποτα πάρεξ σ' αὐτὴ τὴν
 ἡσυχία.

“Α, ναι, πόσες ανόητες μάχες, ήρωϊσμοί, φιλοδοξίες, ύπεροψίες, θυσίες και ήττες και ήττες, κι άλλες μάχες, για πράγματα που κιάλας εΐταν από άλλους άποφασισμένα, όταν λείπαμε εμείς. Και οί άνθρωποι, άθῶοι,

νά χώνουν τις φουρκέτες τῶν μαλλιῶν μές στα μάτια τους, νά χτυποῦν τὸ κεφάλι

στὸν πανύψηλο τοῖχο, γνωρίζοντας βέβαια πὼς ὁ τοῖχος δὲν πέφτει οὔτε ραγίζει καν, νά δοῦν τουλάχιστον μές ἀπὸ μιὰ χαραμάδα λίγο γαλάζιο ασκίαστο ἀπ’ τὸ χρόνο και τὴ σκιά τους. ‘Ωστόσο — ποιός ξέρει —

ἴσως ἐκεῖ πὸ κάποιος ἀντιστέκεται χωρὶς ἐλπίδα, ἴσως ἐκεῖ νά ἀρχίζει ἡ ἀνθρώπινη ἱστορία, πὸ λέμε, κ’ ἡ ὁμορφιά τοῦ ἀνθρώπου ἀνάμεσα σὲ σκουριασμένα σίδηρα και κόκκαλα ταύρων και ἀλόγων, ἀνάμεσα σὲ πανάρχαιους τρίποδες ὅπου καιγεταὶ ἀκόμα λίγη δάφνη και ὁ καπνὸς ἀνεβαίνει ξεφτῶντας στὸ λιόγερμα σὰ χρυσόμαλλο δέρας.

Μεῖνε λιγάκι ἀκόμη. Βράδιασε. Τὸ χρυσόμαλλο δέρας πὸ λέγαμε — “ὦ, ἡ σκέψη ἔρχεται ἀργὰ σ’ ἐμᾶς τις γυναῖκες — ξεκουράζει κάπως. Ἀντίθετα, οἱ ἄντρες

δὲ σταματοῦν ποτέ τους νά σκεφτοῦν, — ἴσως φοβοῦνται· ἴσως δὲ θέλουν νά δοῦν κατὰματα τὸ φόβο τους, νά δοῦν τὴν κούρασή τους, νά ξεκουραστοῦνε —

δειλοί, ματαιόδοξοι, πολυάσχολοι προχωροῦν στὸ σκοτάδι. Τὰ ροῦχα τους

μυρίζουν πάντα καπνὸ ἀπὸ μιὰ πυρκαϊά πὸ πλάι της ἢ μέσα της εἶχαν περάσει χωρὶς νά τὸ ξέρουν. Γδύνονται γρήγορα· ρίχνουν τὰ ροῦχα τους στὸ πάτωμα· πέφτουν στὴν κλίνη. “Ὁμως και τὸ ἴδιο τους τὸ σῶμα

μυρίζει καπνὸ, — τοὺς ναρκώνει. Μές στὸ τρίχωμα τοῦ στήθους τους ἔβρισκα, σὰν κοιμόνταν πιά, κάτι λεπτά, καμένα φύλλα ἢ κάτι πούπουλα σταχτόμαυρα ἀπὸ πουλιὰ σκοτωμένα. Τότε ἐγὼ τὰ μάζεψα και τὰ φυλοῦσα σὲ μιὰ κασετίνα — τὰ μόνα σημάδια μιᾶς μυστικῆς ἐπαφῆς· — ποτέ δὲν τοὺς τᾶδειξα· — δὲ θὰ τ’ ἀναγνωρίζαν.

Κάποιες στιγμές, ὦ, ναι, εἶταν ὠραῖοι, — ἔτσι γυμνοί, παραδομένοι στὸν ὕπνο,

ἐντελῶς ἀπροσποίητοι, ἀφημένοι, μὲ τὰ μεγάλα, δυνατὰ σώματά τους

ύγρα, μαλακωμένα, σάν θορυβώδη ποτάμια πού κυλῆσαν
 ἀπὸ ψηλά βουνά σὲ γαλήνια πεδιάδα, ἢ σάν παιδιὰ ἐγκαταλειμμένα. Τότε
 τοὺς ἀγαποῦσα, πράγματι, σὰ νὰ τοὺς γέννησα ἐγώ. Παρατηροῦσα τὰ
 μακριὰ ματόκλαδά τους
 κ' ἤθελα νὰ τοὺς πάρω μέσα μου γιὰ νὰ τοὺς προφυλάξω, ἢ ἔτσι
 νὰ ζευγαρώσω μ' ὀλόκληρο τὸ σῶμα τους. Κοιμόνταν. Κι ὁ ὕπνος σοῦ
 ἐπιβάλλει
 τὸ σεβασμό, γιατί 'ναι τόσο σπάνιος. Πᾶνε κι αὐτά. Ξεχαστήκαν.

ἽΟχι πὼς δὲ θυμᾶμαι πιά, — θυμᾶμαι ἀκόμα· μονάχα πού οἱ ἀναμνήσεις
 δὲν εἶναι πιά συγκινημένες, — δὲ μᾶς συγκινοῦν — ἀπρόσωπες, γαλή-
 νιες,
 καθαρὲς ὡς τὶς πιὸ ματωμένες γωνιές τους. Μόνον μία
 κρατάει ἀκόμη ἓναν ἀγέρα γύρω της, ἀνασαίνει.

Κεῖνο τὸ δεῖλι,

τριγυρισμένη ἀπ' τὶς ἀτέλειωτες κραυγὲς τῶν πληγωμένων,
 ἀπ' τὶς ψιθυριστὲς κατάρες τῶν γερόντων καὶ τὸ θαυμασμό τους, μέσα
 στὴ μυρωδιὰ ἑνὸς γενικοῦ θανάτου πού, στιγμὲς - στιγμὲς, λαμπύριζε
 πάνω σὲ μιὰν ἀσπίδα ἢ στὴν αἰχμὴ ἑνὸς δόρατος ἢ στὴ μετόπη
 ἑνὸς ἀμελημένου ναοῦ ἢ στὸν τροχὸ ἑνὸς ἄρματος, — ἀνέβηκα μόνη
 στὰ ψηλά τείχη καὶ σεργιάνισα,

μόνη, ὀλομόναχη, ἀνάμεσα

σὲ Τρῶες καὶ Ἀχαιοὺς, νιώθοντας τὸν ἀγέρα νὰ κολλᾷ ἐπάνω μου
 τὰ λεπτὰ πέπλα μου, νὰ ψαύει τὶς θηλές μου, νὰ κρατάει τὸ σῶμα μου
 ἀκέραιο

ντυμένο κι ὀλόγυμνο, μόνο μὲ μιὰ φαρδειά, ἀσημένια ζώνη
 πού ἀνέβαζε τὰ στήθη μου ψηλά —

ἔτσι ὠραία, ἀνέγγιχτη, δοκιμασμένη,
 τὴν ὥρα πού μονομαχοῦσαν οἱ δυὸ ἀντεραστές μου καὶ κρινόταν ἡ τύχη
 τοῦ πολυχρόνιου πολέμου· —

μήτε πού εἶδα νὰ κόβεται ὁ ἱμάντας
 ἀπὸ τὴν περικεφαλαία τοῦ Πάρη, — μᾶλλον μιὰ λάμψη ἀπ' τὸ χαλκὸ
 της εἶδα,

μιὰ λάμψη κυκλική, καθὼς ὁ ἄλλος τὴν περιέστρεφε ὀργισμένος
 ἐπάνω ἀπ' τὸ κεφάλι του — ἓνα ὀλόφωτο μηδέν.

Δὲν ἄξιζε διόλου νὰ κοιτάξεις· —
 τὴν ἐκβασὴ τὴν εἶχαν ἀπ' τὰ πρὶν ρυθμίσει οἱ θεϊκὲς βουλές· κι ὁ Πάρις,
 δίχως τὰ σκονισμένα του σαντάλια, θὰ βρισκόταν σὲ λίγο στὴν κλίνη,
 λουσιμένος ἀπ' τὰ χέρια τῆς θεᾶς, νὰ μὲ προσμένει μειδιώντας,

κρύβοντας τάχα μ' ένα ρόδινο τσιρότο μιὰ ψεύτικη οὐλή στοῦ πλευροῦ του.

Δὲν κοίταξα ἄλλο· οὔτε ἄκουγα σχεδὸν τίς πολεμόχαρες κραυγές τους —
ἐγὼ, ψηλά, στὰ τεῖχη, πάνω ἀπ' τὰ κεφάλια τῶν θνητῶν, ἀέρινη, σάρ-
κινη,

χωρὶς ν' ἀνήκω σὲ κανένα, χωρὶς νάχω κανενὸς τὴν ἀνάγκη,
σὰ ν᾿μουν (ἀνεξάρτητη ἐγὼ) ὀλόκληρος ὁ ἔρωτας, — ἐλεύθερη
ἀπὸ τὸ φόβο τοῦ θανάτου καὶ τοῦ χρόνου, μ' ένα ἄσπρο λουλούδι στὰ
μαλλιά μου,

μ' ένα λουλούδι ἀνάμεσα στὰ στήθη μου, κ' ένα ἄλλο στὰ χεῖλη νὰ μοῦ
κρύβει

τὸ χαμόγελο τῆς ἐλευθερίας.

Μποροῦσαν

κι ἀπὸ τίς δυὸ πλευρές νὰ μὲ τοξεύσουν.

Ἔδινα στόχο

βαδίζοντας ἀργὰ πάνω στὰ τεῖχη, σχεδιασμένη ἀκέρια
στὸν χρυσοπόρφυρο οὐρανὸ τῆς ἐσπέρας.

Κρατοῦσα τὰ μάτια κλεισμένα

γιὰ νὰ εὐκολύνω μιὰ ἐχθρική χειρονομία τους — γνωρίζοντας στοῦ βάθος
ὅτι κανεὶς δὲν θὰ τολμοῦσε. Τὰ χέρια τους τρέμαν ἀπ' τὸ θάμβος
τῆς ὁμορφιάς καὶ τῆς ἀθανασίας μου —

(ἴσως τώρα μπορῶ νὰ προσθέσω:

δὲν τὸν φοβόμουν τὸ θάνατο, γιατί τὸν ἐνιωθα πολὺ μακριά μου).

Τότε

πέταξα ἀπ' τὰ μαλλιά μου κι ἀπ' τὰ στήθη μου τὰ δυὸ λουλούδια· — τὸ
τρίτο

τὸ κρατοῦσα στοῦ στόμα μου· — τὰ πέταξα ἀπ' τίς δυὸ πλευρές τοῦ τεί-
χους

μὲ μιὰ κίνηση ὀλότελα ἀνεξίθρησκη.

Καὶ τότε οἱ ἄντρες, μέσα κ' ἔξω,

ριχτήκαν ὁ ἕνας τοῦ ἄλλου, ἀντίπαλοι καὶ φίλοι, γιὰ ν' ἀρπάξουν
ἐκεῖνα τὰ λουλούδια, νὰ μοῦ τὰ προσφέρουν — τὰ δικά μου λουλούδια.

Δὲν εἶδα

τίποτ' ἄλλο μετὰ, — μονάχα πλάτες σκυμμένες, σάμπως ὄλοι

νάταν γονατιστοὶ στὴ γῆς, ὅπου στέγωνε τὸ αἶμα ἀπ' τὸν ἥλιο· — ἴσως
κιάλας

νὰ ποδοπάτησαν ἐκεῖνα τὰ λουλούδια.

Δὲν εἶδα.

Εἶχα κινήσει τὰ χέρια,

είχα ύψωθεῖ στά νύχια τῶν ποδιῶν, κι ἀναλήφθηκα
ἀφήνοντας νὰ πέσει ἀπ' τὰ χεῖλιά μου καί τὸ τρίτο λουλούδι.

Αὐτὸ μοῦ μένει ἀκόμη — κάτι σὰν ἀνταμοιβή, σὰν ἀπόμακρη δικαίωση,
κ' ἔσως

αὐτὸ νὰ μείνει, λέω, κάπου, στὸν κόσμο — μιὰ στιγμιαία ἐλευθερία,
φανταστική, βέβαια, κι αὐτὴ — παιχνίδι τῆς τύχης καί τῆς ἄγνοιάς μας.

Οἱ γλύπτες,

σ' αὐτὴ τῇ στάση ἀκριβῶς (ὅσο θυμόμουν), δοκίμασαν νὰ φτιάξουν
τὰ τελευταῖα ἀγάλματά μου — καί βρίσκονται ἀκόμη στὸν κῆπο·
θὰ τᾶδες μπαίνοντας. Καμμιά φορά, κ' ἐγὼ (σὰν εἶναι οἱ δοῦλες στὶς κα-
λές τους

καί μὲ κρατοῦν ἀπ' τὶς μασκάλες νὰ μὲ πᾶνε ὡς ἐκείνη τὴν καρέκλα
μπροστὰ στὸ παράθυρο), τὰ βλέπω. Λάμπουν στὸν ἥλιο. Μιὰ ἄσπρη
ζέστα

ἀνεβαίνει ἀπ' τὰ μάρμαρα ὡς ἐδῶ. Δὲ συλλογιέμαι πιὸ πέρα. Σὲ λίγο
μὲ κουράζει κι αὐτό. Προτιμῶ νὰ κοιτάζω ἓνα κομμάτι δρόμο
ὅπου δυὸ - τρία παιδιὰ παίζουν μὲ μιὰ πανένια μπάλα, ἢ κάποιον κορίτσι
ποὺ κατεβάζει ἓνα καλάθι, δεμένο μὲ σκοινί, ἀπ' τ' ἀντικρινὸ μπαλκόνι.

Κάποτε οἱ δοῦλες μὲ ξεχνοῦν ἐκεῖ. Δὲν ἔρχονται νὰ μὲ βάλουν ξανά στὸ
κρεββάτι.

Καί μένω ὅλη νύχτα νὰ κοιτάζω ἓνα παλιὸ ποδήλατο, σταθμευμένο
μπροστὰ στῇ φωτισμένη τζαμαρία ἐνὸς καινούργιου ζαχαροπλαστείου,
ὥσπου σβήνουν τὰ φῶτα, ἢ ἐγὼ ἀποκοιμιέμαι στὸ περβάζι. Κάθε τόσο
θαρρῶ πῶς μὲ ξυπνάει ἓνα ἄστρο ποὺ γλυστράει στὸ διάστημα
ὅπως τὸ σάλιο ἀπ' τὸ ἀνοιχτό, ξεδοντιασμένο στόμα ἐνὸς γέρου.

Τώρα

ἔχουν καιρὸ νὰ μὲ φέρουν στὸ παράθυρο. Μένω ἐδῶ στὸ κρεββάτι
καθιστὴ ἢ πλαγιασμένη, — αὐτὸ τὸ μπορῶ. Γιὰ νὰ περνάει ἡ ὥρα
πιάνω τὸ πρόσωπό μου — ἓνα πρόσωπο ξένο· — τὸ ἀγγίζω, τὸ ψαύω,
μετράω

τὶς τρίχες, τὶς ρυτίδες, τὶς κρεατοελιές· — ποιὸς εἶναι μέσα
σὲ τοῦτο τὸ πρόσωπο;

Κάτι στυφὸ ἀνεβαίνει στὸ λαϊμό μου — ἡ ναυτία κι ὁ φόβος,
ὁ ἡλίθιος φόβος, θε μου, μήπως χάσουμε κι αὐτὴ τὴ ναυτία. Μεῖνε ἀ-
κόμη —

μπαίνει λιγάκι φῶς ἀπ' τὸ παράθυρο — θ' ἀνάψανε τοὺς φανοστάτες
ἔξω στὸ δρόμο.

Δὲ θάθελες νὰ σημάνω τὸ κουδούνι, νὰ σοῦ φέρουν κάτι; — λίγο βύσσινο ἢ λίγο νεραντζάκι, — ἴσως νὰ μένει κάτι στὰ μεγάλα βάζα
ζαχαρωμένο πιά, πηγμένο — ἄν, βέβαια, κάτι ἔχουν ἀφήσει
οἱ λαίμαργες δοῦλες. Γὰ τελευταῖα χρόνια, καταπιανόμενον μονάχη
μὲ τὰ γλυκίσματα — τί ἄλλο νὰ κάνεις;

“Ἦστερα ἀπ’ τὴν Τροία, — ἡ ζωὴ μας στὴ Σπάρτη
πολὺ πληχτική — σωστή ἐπαρχία: “Ὀλη μέρα κλεισμένοι μὲς στὰ σπί-
τια,

ἀνάμεσα στὰ στριμωγμένα λάφουρα τόσων πολέμων· κ’ οἱ μνημες,
ξέθωρες κ’ ἐνοχλητικές, νὰ σέρνονται ξοπίσω σου, μὲς στὸν καθρέφτη
ὅταν χτενίζεις τὰ μαλλιά σου, ἢ μέσα στὴν κουζίνα, νὰ προβαίνουν
μὲς ἀπ’ τοὺς λιπαροὺς ἀτμούς τῆς χύτρας· καὶ ν’ ἀκοῦς μὲ τὸ νερὸ ποὺ
κοχλάζει

κάτι δακτυλικούς ἐξάμετρος ἀπὸ κείνη τὴν Τρίτη Ραψωδία
ἐνῶ ἓνας πετεινὸς φωνάζει παράταιρα, κάπου σιμά, ἀπ’ τὸ κοττέτσι τοῦ
γειτόνου.

Τὴν ξέρεις δὰ τὴ μονότονη ζωὴ μας. “Ὡς κ’ οἱ ἐφημερίδες
ἴδιες στὸ σχῆμα, στὸ μέγεθος, στοὺς τίτλους, — δὲν τις διαβάζω πιά.
Κάθε τόσο

σημαῖες στὰ μπαλκόνια, ἐθνικὲς τελετές, στρατιωτικὲς παρελάσεις
σὰν κουρντισμένες· — μόνο τὸ ἵππικὸ διατηροῦσε κάτι τὸ αὐτοσχέδιο,
κάτι προσωπικὸ — ἐξαιτίας τῶν ἀλόγων ἴσως. Σηκωνότανε σύννεφο ἢ
σκόνη·

κλείναμε τὰ παράθυρα· — νὰ κάθεται ὕστερα νὰ ξεσκονίζεις ἕνα-ἕνα
βάζα, κουτάκια, κορνίζες, πορσελάνινα ἀγαλμάτια, καθρέφτες, μπου-
φέδες.

Δὲν πήγαινα πιά στις τελετές. Γυρνοῦσε ὁ ἄντρας μου καταϊδρωμένος,
ριχνόταν στὸ φατὶ, χτυπώντας τὰ χεῖλια του, καὶ μαζὶ ἀναμασώντας
παλιές, βαρετές δόξες καὶ μνησικακίες ξεθυμασμένες. “Εγὼ παρατηροῦσα
τὰ κουμπιὰ τοῦ γιλέκου του ποὺ πήγαιναν νὰ σπάσουν — εἶχε πολὺ πα-
χύνει.

Κάτω ἀπὸ τὸ πηγούνι του ἀναβόσβηνε μιὰ φαρδεῖά, μελανόχρωμη κη-
λίδα.

“Επιανα τότε τὸ δικό μου πηγούνι, συνεχίζοντας τὸ φατὶ μου ἀφηρημένα,
νιώθοντας μὲς στὴ φούχτα μου τις κιγήσεις τῆς κάτω μου μασέλας

σά νάταν ξεκομμένη ἀπ' τὸ κεφάλι μου καὶ τὴν κρατοῦσα γυμνὴ στὴν
παλάμη.

"Ἴσως γι' αὐτὸ νὰ πάχυνα κ' ἐγώ. Δὲν ξέρω. "Ὅλοι φαινόνταν φοβι-
σμένοι —

τοὺς ἔβλεπα καμμιὰ φορὰ πίσω ἀπ' τὰ τζάμια· — περπατοῦσαν μὲ τὸ
πλάϊ

σὰ νὰ κούτσαιναν κάπως, σὰ νὰ κρύβαν κάτι κάτω ἀπ' τὴ μασκάλη.
Τὸ ἀπόγευμα

οἱ καμπάνες σημαίνανε πένθιμα. Οἱ ζητιάνοι χτυποῦσαν τὶς πόρτες. Στὸ
βάθος,

ἡ ἀσβεστωμένη πρόσοψη τοῦ Μαιευτήριου, καθὼς σουρούπωνε, φαι-
νόταν πιὸ ἄσπρη,

πιὸ μακρινὴ κι ἀκατανόητη. Ἀνάβαμε γρήγορα τὶς λάμπες. Μεταποι-
οῦσα

κάνα παλιὸ φόρεμά μου. "Ἦστερα χάλασε κ' ἡ ραπτομηχανή· τὴ μετα-
φέραν

κάτω στὰ ὑπόγεια μαζί μὲ κεῖνες τὶς παλιές, ρομαντικὲς ἐλαιογραφίες
ὅλο κοινότοπες μυθικὲς παραστάσεις — Ἀναδυόμενες, Ἀετοὺς καὶ Γα-
νυμῆδες.

"Ἐφυγαν ἕνας - ἕνας οἱ παλιοὶ μας γνώριμοι. Λιγότεψε καὶ ἡ ἀλληλο-
γραφία.

Μόνο σὲ τίποτα γιορτές, σὲ τίποτα γενέθλια, μιὰ σύντομη κάρτα —
ἕνα στερεότυπο τοπίο τοῦ Ταυγέτου μὲ δαντελωτὲς κορφές, πολὺ γαλά-
ζιες,

ἕνα κομμάτι ἀπ' τὸν Εὐρώτα μὲ ἄσπρα βότσαλα καὶ ροδοδάφνες,
ἢ τὰ ἐρείπια τοῦ Μυστρά μὲ τὶς ἀγριοσυκιές. Μὰ τὸ συχνότερο ἀπ' ὅλα
τηλεγραφήματα συλλυπητήρια. Κι ἀπαντήσεις δὲν ἔρχονταν. "Ἴσως
στὸ μεταξύ νάχε πεθάνει ὁ παραλήπτης — δὲ μαθαίναμε πιὸ πέρα.

"Ὁ σύζυγός μου δὲν ταξίδευε πιά. Δὲν ἄνοιγε βιβλίο. Τὰ τελευταῖα του
χρόνια

εἶχε γίνει πολὺ νευρικός. Κάπνιζε ἀτέλειωτα. Τὶς νύχτες σεργιανοῦσε
στὸ μεγάλο σαλόνι, μὲ κεῖνες τὶς ξέφτιες καφετιές του παντόφλες
καὶ τὴ μακριὰ νυχτικιά του. Κάθε μεσημέρι, στὸ τραπέζι, ἐπανερχόταν
στὴν ἀπιστία τῆς Κλυταμνήστρας ἢ στὴ δίκαιη πράξη τοῦ Ὀρέστη
σὰ νὰ ἀπειλοῦσε κάποιον. Ποιὸς νοιαζόταν; Δὲν τὸν ἄκουγα κάν. Ὡσ-
τόσο

σάν πέθανε, μούλειψε πολύ, — μοῦ λείψαν προπαντός ἐκεῖνες οἱ κουτές
ἀπειλές του,
σάμπως αὐτὲς ἀκριβῶς νὰ μοῦ ὀρίζαν μιὰ θέση ἀμετάθετη στοῦ χρόνου,
σάμπως αὐτὲς νὰ μ' ἐμποδίζαν νὰ γεράσω.

ἽΟνειρευόμουν τότε

τὸν ἽΟδυσσέα, τὸ ἴδιο ἀγέραστον κι αὐτόν, μὲ τὸ ἔξυπνο, τριγωνικὸ
σκουφί του,
ν' ἀργοπορεῖ τὸ γυρισμό του, ὁ πολυμήχανος, — μὲ τί προφάσεις εὐ-
φάνταστων κινδύνων,
ἐνῶ ἀφηνόταν (τάχα ναυαγός) πότε στὰ χέρια μιᾶς Κίρκης, πότε στὰ
χέρια
μιᾶς Ναυσικᾶς, νὰ τοῦ βγάξουν τὰ στρεῖδια ἀπ' τὸ στήθος, νὰ τὸν λού-
ζουν
μὲ μικρὰ ρόδινα σαπούνια, νὰ φιλοῦν τὴν οὐλὴ στοῦ γόνατό του, νὰ τὸν
ἀλείβουν λάδι.

Θαρρῶ πὼς ἔφτασε κι αὐτὸς στὴν ἽΟθάκη — θὰ τὸν κουκούλωσε, λέω,
μὲ τὰ φαντά της
ἡ ἄχαρη χοντρή Πηνελόπη. Δὲν πῆρα ἀπὸ τότε μῆνυμά του —
μπορεῖ καὶ νὰ τὰ σκίζουν οἱ δοῦλες, — τί χρειάζονται πιά; Οἱ Συμπλη-
γάδες
μεταφερθῆκαν κάπου ἄλλοῦ, σ' ἓνα χῶρο πιὸ μέσα — τίς νιώθει
ἀσάλευτες, μαλακωμένες — πιὸ τρομερὲς ἀπὸ πρῖν, — δὲ συνθλίβουν,
πνίγουν σ' ἓνα πηχτό, μαῦρο ρευστό — δὲ γλυτώνει κανένας.

Μπορεῖς νὰ φύγεις τώρα. Νύχτωσε. Νυστάζω, — νὰ κλείσω τὰ μάτια,
νὰ κοιμηθῶ, νὰ μὴ βλέπω οὔτε ἔξω οὔτε μέσα, νὰ ξεχάσω
τὸ φόβο τοῦ ὕπνου καὶ τὸ φόβο τοῦ ξύπνου. Δὲν μπορῶ. Πετάγομαι πά-
νω —

φοβᾶμαι μήπως δὲν ξαναξυπνήσω. Μένω ἄγρυπνη, ν' ἀκούω
ἀπ' τὸ σαλόνι τὸ ροχαλητὸ τῶν ὑπηρετριῶν, τίς ἀράχνες στοὺς τοίχους,
τίς κατασαρίδες μέσα στὴν κουζίνα, ἢ τοὺς νεκροὺς νὰ ρουθονίζουν
μὲ βαθειὲς εἰσπνοές, σὰ νὰ κοιμοῦνται τάχα, σὰ νᾶχουν ἡσυχάσει.
Χάνω καὶ τοὺς νεκροὺς μου τώρα. Τοὺς ἔχασα. Πᾶνε.

Καμμιά φορά, περασμένα μεσάνυχτα, ἀκούγονται κάτω στοῦ δρόμο
οἱ ρυθμικὲς ὀπλές ἀπ' τ' ἄλογα μιᾶς καθυστερημένης ἄμαξας, σὰ νὰ ἐπι-
στρέφει

ἀπὸ μιὰ πένθιμη παράσταση κάποιου ἐτοιμόρροπου, συνοικιακοῦ θεά-
τρου

μὲ πεσμένους τοὺς γύψους τῆς ὀροφῆς, μὲ ξεγδαρμένους τοίχους,
μὲ μιὰ τεράστια κόκκινη, ξεθωριασμένη αὐλαία, κλεισμένη,
ποῦχει μαζέψει ἀπ' τὰ πολλά πλυσίμαξα, καὶ στὸ κενὸ πού ἀφήνει κάτω
διακρίνονται ξυπόλυτα τὰ πόδια τοῦ μεγάλου φροντιστῆ ἢ τοῦ ἠλεκτρο-
λόγου

πού ἴσως τυλίγει σὲ ρολὸ ἓνα χάρτινο δάσος γιὰ νὰ σβήσει τὰ φῶτα.

Ἐκείνη ἡ χαραμάδα μένει ἀκόμη φωτισμένη, ἐνῶ στὴν πλατεία
ἔχουν ἀπ' ὦρα σβήσει οἱ πολυέλαιοι καὶ τὰ χειροκροτήματα. Στὸν ἀέρα
μένει βαρειά ἡ ἀνάσα τῆς σιωπῆς, κι ὁ βόμβος τῆς σιωπῆς κάτω
ἀπ' τ' ἄδεια καθίσματα, μαζὶ μὲ φλοῦδες ἀπὸ ἠλιόσπορους καὶ στριμμένα
εἰσιτήρια,

μὲ κάτι κουμπιά, ἓνα μαντίλι δαντελένιο, ἓνα κομμάτι κόκκινο σπάγγο.

. . . Κ' ἐκείνη ἡ σκηνή, πάνω στὰ τείχη τῆς Τροίας, — νὰ ἀναλήφθηκα
τάχα στ' ἀλήθεια

ἀφήνοντας νὰ πέσει ἀπ' τὰ χεῖλή μου —; Καμμιά φορὰ δοκιμάζω καὶ
τώρα,

ἐδῶ πλαγιασμένη στὸ κρεββάτι, ν' ἀνοίξω τὰ χέρια, νὰ πατήσω

στὶς μύτες τῶν ποδιῶν — νὰ πατήσω στὸν ἀέρα, — τὸ τρίτο λουλούδι —

(Σώπασε. Ἔγειρε τὸ κεφάλι πίσω. Ἴσως κοιμήθηκε. Ὁ ἄλλος σηκώθηκε. Δὲν
εἶπε καληνύχτα. Εἶχε πιά σκοτεινιάσει. Καθὼς βγήκε στὸ διάδρομο, ἔνωσε τὶς δού-
λες, κολλημένες στὸν τοῖχο, νὰ κρυφακοῦν. Δὲ σάλεψαν διόλου. Κατέβηκε τὴ μέσα
σκάλα σὰ νὰ κατέβαινε σ' ἓνα βαθὺ πηγάδι, ἔχοντας τὴν αἰσθησιὴ πὼς δὲ θάβρισκε
τὴν πόρτα τῆς ἐξόδου — καμμιά πόρτα. Τὰ δάχτυλά του, συσπασμένα, ἔφαχναν κιάλας
γιὰ τὸ πόμολο. Φαντάστηκε μάλιστα πὼς τὰ χέρια του εἶταν διὰ πουλιὰ πού ἀσθμαί-
ναν ἀπὸ ἔλλειψη ἀέρα, ἐνῶ ταυτόχρονα ἤξερε πὼς τούτη ἡ εἰκόνα δὲν εἶταν παρὰ ἡ
ἐκφραση αὐτοσυνιπάθειας πού ἀντιπαραθέτομε συνήθως σ' ἓναν ἀόριστο φόβο. Ἄ-
ξαφνα ἀκούστηκαν φωνὲς ἐπάνω. Ἀνάφανε τὰ ἠλεκτρικὰ στὴ σκάλα, στὸ διάδρομο,
στὰ δωμάτια. Ἀνέβηκε πάλι. Εἶταν βέβαιος τώρα. Ἡ γυναίκα καθιστῆ στὸ κρεββάτι,
μὲ τὸν ἀγκώνα ἀκουμπισμένο στὸ τσίγκινο τραπέζι, μὲ τὸ μάγουλο στὴν παλάμη.
Οἱ ὑπηρετρίες ἔμπαιναν, ἔβγαιναν, θορυβοῦσαν. Κάποιος τηλεφωνοῦσε στὸ διάδρομο.
Κατάφτασαν κ' οἱ γειτόνισσες. («Ἄχ, ἄχ»), κἀναν, καὶ κάτι κρύβαν κάτω ἀπ' τὰ φου-
στάνια τους. Καὶ πάλι τὸ τηλέφωνο. Ἀνέβαιναν κιάλας οἱ ἀστυφύλακες. Διῶξαν τὶς
δούλες καὶ τὶς γειτόνισσες. Ἐκείνες πρόφτασαν κι ἀρπάξαν τὰ κλουβιά μὲ τὰ κανα-
ρίνια, κάτι γλάστρες μ' ἐξωτικὰ φυτὰ, ἓνα τρανζίστορ, κάποια ἠλεκτρικὴ θερμάστρα.
Ἡ μιὰ κρατοῦσε ἓνα μεγάλο χρυστὸ κάδρο. Βάλαν τὴ νεκρὴ σ' ἓνα φορεῖο. Ὁ ἐπικε-
φαλὴς σφράγισε τὸ σπῆτι — «ὡς νὰ βρεθοῦν οἱ κληρονόμοι», εἶπε, — ἂν καὶ ἤξερε πὼς

κληρονόμοι δὲν ὑπάρχουν. Θάμενε ἔτσι σφραγισμένο τὸ σπίτι σαράντα μέρες, κ' ὕστερα τὰ ὑπάρχοντά του — ὅσα γλυτώσαν — θὰ βγαίνουν στὸν πλειστηριασμό πρὸς ὄφελος τοῦ δημοσίου. «Γιὰ τὸ Νεκροτομεῖο», εἶπε στὸν ὁδηγό. Τὸ σκεπασμένο αὐτοκίνητο ξεμάκρυνε. Μερμιᾶς ἐξαφανίστηκαν ὅλα. Ἀπόλυτη σιωπή. Αὐτὸς μόνος. Στράφηκε καὶ κοίταξε. Εἶχε βγεῖ τὸ φεγγάρι. Φωτίζονταν ἀχνὰ τὰ ἀγάλματα τοῦ κήπου — τὰ ἀγάλματά της, μόνα, δίπλα στὰ δέντρα, ἔξω ἀπ' τὸ σφραγισμένο σπίτι. Κ' ἓνα ἤσυχο, παραπλανητικὸ φεγγάρι. Ποῦ θὰ πήγαινε τώρα;)

ΚΑΡΛΟΒΑΣΙ, ΣΑΜΟΣ, Μάιος - Αὔγουστος 1970